

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Ezechielis Spanhemii Dissertationes De Praestantia Et Usu Numismatum Antiquorum

Spanheim, Ezechiel

Amstelodami, 1671

De Nummis Antiochi & Abgari cum cognomine Magni. Unde posterior ita dictus. De Nummis Arsarcidarum cum Comâ, Tiarâ; de Mitra Arabum; Pileis Parthicis. Iidem cum cognominibus Regis Regum, Philellenis. ...

urn:nbn:de:hbz:466:1-12878

mentis. Inde vero profectus paullatim mos ille in pri-
mis sequioris ævi haud ignotus, ut *Numinis*, *Eternitatis*
ac *Perennitatis*, aut similibus vocibus compellarentur
Romanorum Cæsares; ac eorum Edicta, *Immortalis*
Lex, *Oraculum*, *Cæleste Judicium*, *Sacra littera*, *sacra re-*
sponsa, *divinum arbitrium*, apud Symmachum aliosque
passim efferantur; sicut & *sacras eorum aures*, videre a-
pud eundem licet. Unde jam olim Martialis, cui &
sacra Cæsaris aure frui alicubi dicitur,

Lib. VII.
Ep. 99.

Numen habet Cæsar, sacra est vis, sacra potestas.

De Cognomine MAGNI in variis Nummis.

Minus vesana hic forte aut importuna MAGNI appellatio, à Provinciarum aut rerum gestarum amplitudine desumpta, nec Alexandro solum, sed ejusdem Successoribus nonnunquam concessa. ANTI-CHO certe, celebri non tam ampliata, quam imminuta à Romanis magnitudine, MAGNI tamen appellationem jam olim adhæsisse, si non aliunde, utique ex ejusdem nummis constaret, in scriptis ANΤΙΟΧΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ. Eadem quoque in alterius

In Gaza Christianæ Reginae.

ANΤΙΟΧΙ ΕΡΡΗΑΝΙΣ nummo occurrit à Commagenis percussio, ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΜΕΓ. ANΤΙΟΧΟΥ ΕΠΙΦΑΝΗΣ ΚΟΜΜΑΓΗΝΩΝ. Ptolemæum Lagi, alias Soterem, Magnum etiam vocat Justinus; ita tamen ut cognomentum illud continuo gestasse, inde argui non possit, quod nec Nummi, Lapides, vel antiqui Auctores docent. Ptolemæo tamen ejusdem Nepoti eam tribuit Monumentum Adulitanum supra adlatum, ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΜΕΓΑΣ ΠΤΟΛΕΜΑΤΟΣ. Quam eandem quoque appellationem patri ejus Philadelpho largitur Demetrius Phalereus apud Josephum, in fronte litterarum, quas ad eum scribit, ut Ptolemæis familiarem redditam agnoscas. Transit vero illa frequentius ad Arsacidas, quam ab antiquis Per-

Lib. XVII.
cap. 2.

Lib. I.
Origin.
cap. 2.

farum.

farum Regibus, ut vulgo notum, sunt mutuati; unde & Xerxes ΜΕΓΑΣ vice cognominis in Græcis Scaligeri Excerptis ad Eusebium vocatur, & Artaxerxes se pag. 353. Magnum Regem inscribit cum apud Esdram, tum in capite litterarum apud Josephum. Hinc apud Græcos Lib. xi. Origin. cap. 6. scriptores solo nonnunquam ΜΕΓΑΛΟΤ nomine, omiſſa etiam Regis aut alterius nominis mentione, eodem designari videas; ut apud Isocratem de Artaxerxe rursus; ἢ ἡ ΜΕΓΑΝ *προσαγορεύον καὶ λέγειν* Epistol. ad Philip. Πηχερσίους, MAGNUM vero cognominatum subvertere Philip. tentabis. Quamquam Persarum & Medorum Reges, qui ne minimam partem Asiæ tenerent, inique se Magnos Reges nuncupasse, visum fuerit Alexandro, ut auctor est Arrianus. Eandem tamen iis peculiarem, aliis autem inconcessam observat Dio Chrysostomus eo loco, quem vidi postea illustri Briffonio quoque adnotatum, ἔθεν δὲ καὶ ΜΕΓΑΣ ΒΑΣΙΛΕΥΣ κέκληται ΜΟ- Orat. 111. ΝΟΣ ἐνείν; Unde etiam & MAGNUS REX solus ille vocatur. Hinc consueto more non Artabanus solum apud Herodianum ΜΕΓΑΣ βασιλεύς vocatur, Lib. 111. sed Caracalla etiam litteris ad eum scriptis, ΜΕΓΑΛΟΤ βασιλέως filiam ambire sese proficitur: scilicet ut Lib. 1 v. sub blanda honoris & adfinitatis illius specie incautum eundem opprimeret. In Nummis tamen Severi ΑΒΓΑΡΟΣ ΕΔΕΣΣΑΕ REGULUS MAGNUS etiam vocatur, ΑΒΤΑΡΟΣ ΜΕΓ. ΒΑΣΙΛΕΥΣ; quod in ludibrium Parthorum Regis tributum ei à Severo existimat Trifstanus. At alia penitior, quæ eum aliosque antiquarios fugit, ratio hujus appellationis; quod nempe Edessenorum Reges vulgo ΑΒΓΑΡΙ, hoc est Magni Arabum lingua vocarentur: eorum autem Filii ΑΣΓΑΡΕΙ seu Parvi; ut diferte in Catalogo Gassaniorum Regum videre licet apud Orientalis litteraturæ callentif-

finum Pocokium. Et certe hoc ABGARI familiare Edessæ Regulis nomen, (de quo jam supra quædam monuimus) haud aliter ac Ptolemæis vel Antiochis in vicina Syria & Ægypto, egregie firmant plures eorum Nummi sub Marco, Severo, & Gordiano obvii. Unde omnino corrigendum patet Lampridii locum in vita Severi, ubi *Persarum Regem Abgarum subegisse* dicitur:

Ad M. Au-
rel. pag. 52.

qui locus haud immerito suspectus magno Casaubono, alibi tamen ut genuinus ab eodem adseritur. Eiusdem erroris confcius hodie Victor Schotti de Severo itidem, *subacto Persarum Rege Abgaro*, in quibus locis vocem *Persarum* omnino expungendam liquet, ac restituendam ejus loco *Edessa* aut *Edessenorum*, quorum Regulis proprium Abgari nomen, non Persis; unde etiam

Pag. 710.

Abgarus *Ἐδέσσης ἀρχων* vocatur in Dionis Excerptis Peireskianis, ubi male *Λιδέσσης* scriptum occurrit, quod alibi jam monui. Præterea obscura tum erat Persarum mentio, quum Parthorum adhuc floreret imperium, quibus erant obnoxii, & à quibus devictis PARTHICI cognomen, quod Nummi eidem tribuunt, retulit Severus. Accedit adnexa mentio apud Lampridium devictæ Arabiæ, cujus portio quædam erat Edessenorum

Annal. lib.
xii. c. xii.

Regnum, ut vel ex Tacito colligas; *Rexque Arabum Abgarus advenerat, & mox, quod spretum fraude Abgari (non Abbari) qui juvenem ignarum & summam fortunam in luxu ratum, multos per dies attinuit apud oppidum Edessam. Quæ omnia certe haud valde recondita miror eruditissimis interpretibus ad hunc Lampridii locum non animadverta, & quorum præclaram quandam & majorem lucem acceptam ferimus nummis Abgarum sub eodem Severo referentibus. Nec minus Occo arguendus, cui Abgarus in Gordiani Pii nummo obvius, pro Parthorum Rege traditur, quo tempore rursus mu-*

tatis

tatis vicibus Parthia Persarum imperio accesserat. Unde etiam postea Persicæ ditioni finitima evasit hæc Edessa, Romani alias juris facta, (immo Romanorum, ut vel nummi arguunt, Colonia) sicut utrumque legitur in Historia Gotthica Prisci Rhetoris, τῆς Ἐδέσσης Ῥωμαίων πόλις, περὶ τὴν Πέρσων χώρας, *Edesse Romanorum oppido, finitima autem Persarum ditioni.* Quæ vicinia forte Persarum, Lampridio ac Victori illo ævo imposuit, si errorem cum non librariorum, sed Auctorum incuriæ malit quis imputare. Cui Edessæ, ut obiter hoc addam, hoc alicubi testimonium perhibet Chrysostomus, πλὴν ἰσὺ ἀγροικωτέραν ἢ πόλιν, ὡς βεστέραν ἢ, *urbem multis quidem agrestiore, magis autem piam.* Quod vero illam MAGNI appellationem adtinet, ut eam quoque minorum gentium Dynastis ac Regulis usurpatam scias, hinc Chaganus Dynasta litteris ad Mauritium Imperatorem scriptis, *Magnum Dominum* se ipsum in iisdem indigitat, τῷ βασιλεῖ τῶν Ῥωμαίων ἰ Χάραυ ΜΕΓΑΣ ΔΕΣΠΟΤΗΣ. Unde non mirum eundem hunc ΜΕΓΑΛΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ titulum Cæsaribus frequenter ab auctoribus tribui, ut ab Oppiano etiam Severo & conjugii Julię sub initium elegantissimi operis,

τὸν μεράλη μεράλη Φύλλοισιτο Δόμνα Σεβήρω.

& passim Diocletiano, Constantino, Constantio, Arcadio, Justiniano, ab Eusebio aliisque scriptoribus Christianis, Gregorio Nazianzeno, Synesio, Procopio, aliisque; quale & summo Jovi tribuit Venus apud Poëtam,

quem das finem REX MAGNE laborum.

Sicut nempe inter Deos Gentilium alii MAGNI, ita inter Reges, De DIS MAGNIS obviæ passim Inscriptiones antiquæ, & de quibus Manilius, DI quoque MAGNOS *Quæsivere* DEOS. Unde clamor ille Ephesiorum

Edit. Reg.
pag. 74.

Tom. v.
Orat. lxxv.
pag. 478.
edit. Savil.

Theoph.
Simocat.
pag. 190
edit. Reg.

ACT. XIX. 34. *fiorum in Actis, ΜΕΓΑΛΗ ἢ Ἀρεμὶς Εφεσίων, MAGNA Diana Ephesorum; cui similis plane in vicina & æmula urbe Pergamenorum apud Aristidem clamor, Serm. Sacr. 11. τὸ πλὴμνηθὸν δὴ τῶν βοῶντων ΜΕΓΑΣ ὁ Ἀσκληπιῶς, celebrimum illud clamantium, MAGNUS Æsculapius: ut vel inde consuetum id genus acclamationis morem adsequaris. Caracallam vero inter Romanos Cæsares illud MAGNI cognomen sibi vindicasse, liquet mihi ex D. de requir. absent. l. 1. Marciano Jurisconsulto, Divi Severi & ANTONINI MAGNI rescriptum est. Magnus nempe ille Antoninus exemplo Alexandri, quem scilicet æque ac res ab eo gestas in ore semper habuit, ut in ejus vita notat Spartianus. Alias idem MAGNI prænomen sibi ultro à Senatu delatum respuisse legimus alterum illum Alexandrum Severum, in ejus vita apud Lampridium. At In Mispogone. Julianus alicubi de se ipso, καὶ τῶν βασιλευσ ἀκούων ΜΕΓΑΣ, & hac IMPERATOR audiens MAGNUS. Ita nempe vocati frequenter Cæsares illo ævo, ne æmulis Persarum Regibus inferiores dignitate viderentur. Unde & illud ΜΕΓΑΛΟΥ attributum paullatim etiam ad Cæsarum Palatinos translatum, ut ΜΕΓΑΝ ΔΟΜΕΣΤΙΚΟΝ, aliosque Aulæ Proceres. Cæteroque non jam MAGNI, sed MAXIMI appellatio Constantino in ejusdem Nummis concessa: repetito nempe usu ex priori more, quo MARCI, COMMODI, SEVERI, ANTONINI, aliique MAXIMI ARMENIACI, PARTHICI, GETICI, in eorundem Inscriptionibus vocantur.*

De Nummis ARSACIDARUM.

Augustiorem adhuc REGIS REGUM appellationem Parthorum Regibus non vulgo solum auctores, sed rariores etiam ARSACIDARUM Nummi largiuntur; quos adferre hic obiter, haud ingratum erit opinor vel inconsultum. Unum observavi in Thesau-
RO

ro Mediceo, ΑΡΣΑΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ ΕΥΕΡΓΕΤΟΥ
 ΚΑΙ ΦΙΛΕΛΛΗΝΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΒΑΣΙΛΕΩΝ.
 Alterum Florentiæ itidem inspexi in Museo Gaddia-
 no, cum fugientibus & exesis litteris, ΑΡΣΑΚΟΥ ΕΠΙ-
 ΦΑΝΟΥΣ ΦΙΛΕΛΛΗΝΟΥ. Tertius in Gallorum
 Metropoli apud Cl. Seguinum mihi adnotatus, cum
 conjunctis inter alia Epiphaniis & Evergetis cognomi-
 nibus, ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΒΑΣΙΛΕΩΝ ΕΠΙΦΑΝΟΥ. ΦΙ-
 ΛΕΛΛΗΝ. ΔΙΚΑΙΟΥ ΕΥΕΡΓΕΤΟΥ ΑΡΣΑΚΟΥ.
 Quartus vero hic in Urbe, penes Virum de summati-
 bus Augustinum Chisium adservatur, reliquis adhuc
 meo iudicio rarior, & supra obiter indicatus; unde
 corruptum vulgo apud auctores Græcum Vologesis
 nomen restituebamus, ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΒΑΣΙΛΕΩΝ ΒΟ-
 ΛΑΓΑΚΟΥ ΕΠΙΦΑΝΟΥΣ ΚΑΙ ΦΙΛΕΛΛΗΝΟΥ.
 Geminum quidem vidisse Goltzium colligo, sed cujus
 veram lectionem, ut sæpe alias, non est adsequutus;
 ita ut apud eundem divinari illam potius, quam conji-
 cere liceat. Ad hunc enim refero, quem sub corrupto
 nomine ΑΝΟΥΤΑΓΑΚΟΥ ΒΟΛΑΓΑΚΟΥ cum E-
 piphethis reliquis *Epiphaniis*, *Phillellenis* & *Regis Regum* ad-
 duxit. Nec felicior idem fuit in eruendo nomine ΑΡ-
 ΣΑΚΙΣ, pro quo ΑΡΣΑΝΟΥ in ejusdem Thesaurο
 perperam legitur: sed en tibi duorum è prædictis ΑΡ-
 ΣΑΚΟΥ Nummis icones: Altera nempe è nummo
 Mediceo modo indicato deprompta, quam cum sele-
 ctis quibusdam rariorum Numismatum ectypis suo lo-
 co inferendis lubenter indulsit magnum illud non E-
 truriæ solum suæ, sed litterarum omnium ac discipli-
 narum sidus LEOPOLDUS Cardinalis; curavit au-
 tem feliciter arcta mihi, ut nosti, officiorum necessi-
 tudine conjunctus, idemque summo ingenio, nec mi-
 nori prudentiæ, fidei, ac industriæ laude florentissimus

H h

Lu-

Ludovicus Strozza, cui commissa maximi Regis apud Etruscos suos negotia. Prior vero è Nummo Cl. Segui-
ni expressa, juxta epigraphen tertio loco à nobis mo-
do descriptam.

Præclaras has certe priscae memoriæ reliquias, nonne quibusvis gemmis potiores fateberis, mi OCTAVI; solatium utique præstare amissæ illius gemmæ, quam alterius quoque Arsacidæ, Pacori nempe *habentem imaginem & insignia, quibus ornatus fuisset*, sedulo se requisivisse testatur Plinius junior, quam nempe insignis muneris loco ad Trajanum mitteret, ut jam in superioribus, producto alio nummo Parthico, monuimus. Insignium certe & Titulorum insuper, quibus iidem Reges ornabantur, nonne & relictam hic vides memoriam? Ita tamen ut hanc veniam ante omnia à Lectore petamus, si in superioribus iconibus exprimendis rudior videatur aut defecisse in quibusdam ars sculptoris; quando Nummi ipsi vetustate haud parum attriti occurrant, & ex plumbeis cætypis ad me curatis sint expressi, quorum archetypos ipse videram, & inscriptiones accurate, quantum licuit, notaveram. Diadema quidem revinctum vides caput ARSACIS in priori Nummo, Comam vero quam minus diligenter sculptor expressit, regio Persarum & Parthorum more cincinnis variis tortam, ut facile se capillatum Parthorum Regem probet; unde notus ille Vespasiani apud Suetonium jocus; *Cum inter prodigia stella in calo crinita*

appa-

apparuisse, ad PARTHORUM REGEM, qui CAPILLATUS esset, pertinere dicebat. Elegantiorem vero alterius Arfacis Comam apud Tristanum videas, à quo plura erudite de capillorum cultu Parthorum aut Persarum Regibus consueto, jam occupata non repetam hoc loco, & apud eum reperiet lector. Quibus addere liceat, quod à Procopio refertur, insigne apud Persas eximium & à Rege proximum Comam fuisse cum redimiculo auro & unionibus contexto. A Medis nempe, & eorum exemplo ab antiquioribus Persis hunc capillorum cultum, sicut alia insignia vel ornamenta, mutuati sunt Parthorum Reges; quorum gens alias, utpote origine Scythica, hirto capillo horrida agebat adhuc M. Crassi ætate. Utrumque certe clare nos docet Plutarchus, agens de Surena Parthorum tum à Rege proximo; *μηδικοῦτον ἰσχυροῦσιν ἐν τῷ κομμῶσι περὶ τῶν πρῶτων, καὶ κομῆς ἀγενεῖσιν, ἢ ἄλλων Πάρθων ἐπὶ Σκυθικῶς ὁμοιότητος τὸ φοβερόν τῶν ἀναπίλων κομμῶντων*; *Erat ad MEDORUM morem fucata facie, & COMA redimitus DISCRIMINATA, quum cateri Parthi etiam tum Scythico modo horerent capillo incompto.* Prius vero è Xenophonte haussisse mihi videtur Plutarchus, ubi similem Astyagis Medorum Regis habitum describit, *καὶ ὄραν δὴ αὐτῶν κομμῶντων καὶ ὀφθαλμῶν ὑπογεφυρῆν καὶ χρομαδίον ἐν τῷ ψῆ, καὶ ΚΟΜΑΙΣ περὶ τῶν ὀφθαλμῶν, αὐτῶν δὲ νόμιμα ἐν ΜΗΔΟΙΣ.* Quumque videret cum pigmentis oculorum, coloribus illitis, & ADCITITIA COMA ornatum: hæc enim omnia apud MEDOS RECEPTA. Unde etiam alibi docet idem auctor, cur hæc omnia è Medorum cultu ad Persas transtulerit Cyrus. Alterius vero ARSACIS caput, alio rursus capitis ornamento decorum occurrit, quod Mitram potius quam Tiaram dixeris. Notum quidem Tiaram, camque rectam, consuetum olim fuisse

Tom. 11.
Comment.
pag. 83.Bell. Pers.
lib. 11. cap.
17.In M. Cras.
lib. 1.Instit. Cyr.
lib. 1.Instit. Cyr.
lib. 1111.

fuisse Regum cum Perfarum tum Parthorum insigne. Sed alia vulgo ejus figura, quadrangularis nempe, ac pilei instar turrati, ut Straboni vocatur, *πίλημα* nempe *περγωτόν*. Neque his dissimilis, quæ in Augusti nummis occurrit cum Arcu & Jaculo, tanquam totidem Parthorum insignibus.

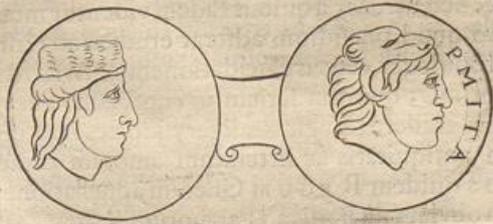

Talis itidem Tiaræ species, quamvis haud perinde acuminata, neque tot ornamentis conspicua, qua decoratus est sagittarius Parthus in Nummo, quem supra illustravimus, item Rex Parthus genuflexus in nummo Trajani supra etiam indicato, REX PARTHVS DATVS. Haud absimile alias capitis ornamentum gestare videas Cappadocem in sequenti numismate.

Ejusdem vero generis cum superiori Tiarâ insignis illa qua Tigranem Armeniorum Regem conspicuum exhibet præclarus quidam Nummus Medicæus, quem paullo infra producemus. Ex his autem liquet, non Tiaram.

Tiaram vel Cidarim, (quæ fere promiscue sumpta ut infra dicitur) sed aliud capitis decus, nempe Mitræ instar præferre posteriorem hunc Arfacem; cui etiam haud absimile videas in nummis Abgari, de quo paulo ante egimus. Haud unum nempe capitis insigne usurpatum olim his Barbaris Regibus; modo Diadema, ut in nummo prioris Arfacis & altero quem expressit Tristanus; modo duplex etiam Diadema, quo usus dicitur Artabanus Parthorum Rex apud Herodianum; Lib. 1. modo Cidaris aut Tiara cum Diademate, ut infra in nummo Tigranis; modo aureum capitis arietini figmentum lapillis interstinctum, ut supra de Sapore Persarum Rege tradentem vidimus Ammianum, modo vero quoddam regni Mitræ genus, seu in orbem sinuatum capitis tegmen, quale in posteriori Nummo expressum; & ad quæ sinuata Parthorum insignia respexit Tacitus; *Nuntiavere accolæ Euphratem, nulla imbrium vi sponte in immensum attolli, simul albetibus spumis in modum Diadematis sinuare orbis.* Ut mittam non sinuatum quidem in orbem, sed quadratum, haud minus ac Tiara, quamvis cætera diversum capitis tegmen, quod videas in sequenti Panormitanorum nummo.

Parthorum autem vulgus pileatum fuisse, ut non immerito eos *pileatos Parthos* vocarit Poëta, sicut de Persis observarat olim Herodotus, pileis tamen haud in-

star Phrygum acuminatis, obvium ex duobus his Nummis, qui formam pileati in priori nummo Parthi, in posteriori Phrygis nobis ante oculos ponunt.

De appella-
tione RE-
GIS RE-
GUM.

Præter Insignia vero, Titulos hic etiam videmus & Nomina, quibus se vulgo jactabant iidem Parthorum Reges. Inde certe liquet ARSACIS nomen, quamquam iisdem familiare, eosdem non semper in titulis gestasse, ut Justinus tamen videbatur innuere, omnes Reges suos hoc nomine, sicuti Romani Caesares Augustoque cognominavere: utique à VOLOGESIS cognominibus vides abesse in adlegato ejus Nummo. At eosdem hic cernis Arsacidas, EVERGETIS ac EPIPHANIS cognominibus simul quandoque ornatos, ac iisdem inter se nonnunquam distinctos, non aliter ac Lagidas & Seleucidas, à quibus eadem videntur mutuari. Id vero quod præsidium adferat eruditis ad Historiæ & Chronologiæ veteris elucidationem, & Arsacidarum vel inprimis, quorum seriem ut confusam, aut vulgo ignotam tradere refugit Scaliger, judices fero omnes seriem antiquitatis ac litterarum amorem professos. REGIS quidem REGUM Græcam appellationem in iisdem obviam, à Persis ad Parthorum Reges, & ab his rursus ad Persas rediisse, tralatitium nimis quam ut probatione indigeat. Neque minus obvium, solo REGIS nomine eosdem Persarum Reges Demostheni aliisque scri-

Vid. Inag.
Cap. l. III.
p. 323.

scriptoribus Græcis frequenter designari. Illud vero sua ætate infuetum, iis utique qui in Romano imperio degebant, observo apud Chrysostomum; *ὡς αὖτε* Tom. 1. in
*γὰρ ὅταν λέγομεν τὸ ΠΕΡΣΩΝ ΒΑΣΙΛΕΙΑ, ἔχει ἀπλῶς Pfal. XLIV.
ΒΑΣΙΛΕΙΑ καλεῖται, ἀλλὰ τὸ ΠΕΡΣΩΝ προστιθεῖται, καὶ p. 632. edit.
τὸν τὸ Ἀρμενίων ὁμοίως; sicuti enim quando mentio incidit Savil.
 PERSARUM REGIS, non simpliciter REGEM dici-
 mus, sed PERSARUM addimus, & similiter de Ar-
 meniorum Rege. Quamquam Græci non solum aut Bar-
 bari, qui vulgo stupent in titulis, sed Romani etiam
 scriptores ipsum REGIS REGUM titulum non veri-
 ti sint Arfacidis tribuere, ut ex Suetonio in Caligula,
 aliisque liquet, nempe*

— Arsacio postquam se Regia fastu

Sustulit.

Ita ut eundem, præter Auctores & Nummos, Marmo-
 ra quoque iis largiantur in præclara Inscriptione, quam
 vidit jam olim illustris Scaliger, in qua duo Phraatis Isag. Can.
 liberi obsides Romam missi PHRAATIS REGIS L. III.
 REGUM FILII, Romano etiam sermone citra am-
 bages vocantur. Immo nec abstinuisse invidiosam quam-
 quam appellatione Parthorum Reges in litteris ad Ro-
 manorum Duces aut Cæsaris etiam scriptis satis con-
 stat; ut ex Epistola Phraatis ad Pompeium, alterius
 Phraatis ad Augustum, Vologesis ad Vespasianum, Sa-
 poris ad Constantium, & Hormisdæ denique ad Justi-
 nianum, apud ^a Dionem, ^b Ammianum, ac ^c Menan- Lib.
 drum Protectorem licet etiamnum observare. Necta- xxxvii.
 men iis idem titulus à Romanis continuo delatus, ut lv. & lxxvi.
 ex responso Pompeii & litteris Augusti ad Phraatem, ^d Lib. xvii.
 & Constantii ad Saporem, videre est apud eosdem Au- Pag. 137.
 ctiores, ac insuper apud Plutarchum in Pompeio. U- edit. Reg.
 num forte excipias Vespasianum, quem à Vologese lit-
 teris

teris compellatum hoc modo, REX REGUM *Arsaces Flavio Vespasiano salutem*; eidem totidem verbis respondisse, nullo ex imperatoriis nominibus adsumpto, Lib. LXVI. auctor est iterum Dio; moderatior nempe Alexandro, qui Dario succensuit, quod sibi Regis titulum, nec eundem Alexandri nomini adscripserat. Equidem in fragmentis Sallustii eundem titulum Regis Regum Arsaci abnegat Mithridates, pari jure cum eo agens, *Rex Mithridates Regi Arsaci*. Illustre quidem exemplum Chosroæ Perfarum Regis, sed profugi, ut supra innuimus, & Theophyl. Simoc. edit. Reg. p. 185. opus indigi apud Simocattam observo; qui litteris ad Mauritium Imperatorem scriptis, non solum ab ea REGIS REGUM appellatione abstinet; sed filium etiam se illius Augusti & supplicem vocat, ac omnia supremæ Majestatis elogia plena manu in eum congerit. Idem Idem lib. v. cap. 4. tamen Chosroës, ad Sergium Martyrem scribens, solitam Regis Regum appellationem retinet, quæ Perfarum lingua SAANS AAN dicebatur. Id enim nos docuit Lib. XIX. Ammianus, *Perse Saporem SAANS AAN appellabant, & Pyrosem, quod REX REGIBUS imperans, & bellorum victor. Saa* nempe Regem aut Dominum apud Persas notat, quod observarunt jam eruditi, unde non solum Varoranus Perfarum Rex *Σεζανουαν* dictus, hoc Lib. IV. edit. Reg. pag. 135. est *Segestanorum Rex*, teste Agathia. Sed & eodem auctore Sapores *Κεγυασιών* appellatus, obgentem Cermaâ patre devictam. Cæterum Persis Rex *Βίσαξ* appellatus juxta Hesychium, *Βίσαξ ἡ βασιλεύς τῆς Περσίας*. Nec tamen eadem *Saansaan* ceu Regis Regum appellatio, ita Parthorum aut Perfarum Regibus adhæsit, ut supra innuentem audivimus Dionem Prusæum, ut ad eorum exemplum alii nonnulli Barbarorum Reges eandem sibi aliquando non vindicarent. Immo ut mittam antiquiorem iisdem Nabuchodonosorem eodem titulo

com-

compellatum à Daniele, jam ante vetustissimi Ægyptiorum Reges eodem etiam ornati, ut viderunt jam eruditi, & constat ex aliquot eorum elogiis apud Dio- Lib. 1.
 dorum, ac isto inter alia de Sesostris, ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΒΑΣΙΛΕΩΝ ΚΑΙ ΔΕΣΠΟΤΗΣ ΔΕΣΠΟΤΩΝ ΣΕΣΟΣΩΣΙΣ, *Rex Regum & Dominus Dominorum Sesostris*.
 Quod postremum docet, non novam in eo tractu *Domini Dominorum* aut *Dominantium* appellationem, quam sibi vindicat pari fastu hodiernus Ægypti & Thraciæ Tyrannus. Alias & Priamus ac antiqui Troiæ Domini Straboni, & Agamemnon Livio ac Senecæ, & Ti- Lib. 1.
 granes ^a Plutarcho ac ^b Appiano, REGES REGUM. In Lucul-
 dicti: ut mittam, quod legebam novissime apud Pho- lo.
 tium, Mithridatem eundem quoque titulum ambivif- ^b In Syria-
 se, quem narrat Memnon, Lucullo, omisso Impera- cia.
 toris nomine respondisse, quod ab eodem REGIS REGUM titulo prior non fuisset compellatus, quibus consentanea de Tigrane & eodem Lucullo Plutarchus In Lucullo.
 tradit. Exemplo autem & more antiquissimorum Ægypti Regum paullo ante indicato, Antonii CLEOPATRA superbo quoque REGINÆ REGUM nomine decorata apud Dionem legitur, & ejusdem filius Cæsario, è Jul. Cæsare scilicet genitus, REX REGUM etiam renuntiatus, *ὀκείνω πε* (scil. M. Antonius) ΒΑ- Lib. XLIX.
 ΣΙΛΙΔΑ ΒΑΣΙΛΕΩΝ, καὶ τὸ Πτολεμαῖον, ὃν Καίσαρ ῥώ-
 να ἐπωνόμαζον, ΒΑΣΙΛΕΑ ΒΑΣΙΛΕΩΝ καλεῖσθαι ὀκέ-
 λωσε; *Illam vero REGINAM REGUM, Ptolemaeum autem Cæsariorem cognominatum, REGEM REGUM vocari jussit.* Prioris vero illustre exemplum Nummi etiamnum exhibent cum inscr. REGINÆ REGUM FILIORUM REGUM CLEOPATRÆ: unde satis liquet errasse eruditos, qui apud Dionem βασιλίδα βασιλίδων pro βασιλείων, seu *Reginam Reginarum*, potius
 Iii quam

quam *Regum* legendum contendebant. At quod non perinde obvium, eandem etiam REGIS REGUM appellationem sequiori aëvo vel ambivisse Romanorum Cæsares, vel ultrò iis delatam, liquet mihi ex Gregorio Nazianzeno, ubi de Constantio verba facit, & τὴ ΒΑΣΙΛΕΙΑ ΒΑΣΙΛΕΩΝ καὶ ἄλλα καὶ νομίζεσθαι, *Nec quod REX REGUM & esset & appellaretur.* Potiori certe jure, quam Hannibalianus frater Delmatii, qui Rex Ponticarum gentium à Constantino renuntiatus, REX REGUM in ejusdem Constantini Excerptis vocatur. Nàta autem hæc REGIS REGUM appellatio, aut quod Regibus imperarent, juxta Ammianum; quo sensu *Princeps Principum* Domitianus dicitur apud Martialem, & apud Ovidium Agamemnon *Dux Ducum*, hoc est juxta Tragicum, *duxor Agamemnon ducum*; sicut.

In Julian.
Orat. 1.
p. 64. edit.
Parif. Gr.
Lat.

Novell. xv. in Novellis lego Provinciarum Præsides *Judices Judicum* dictos, & *Provincia Præsides videbitur quidam Judex Judicum*; respectu nempe Defensorum Civitatum, aliorumque inferiorum Judicum ac pedaneorum, quos habebant sibi obnoxios. Quo sensu certe Rex Regum optimo jure dici potuit Rex ille Indorum, qui auctoribus Strabone ac Nicolao Damasceno, in Syriam ad Augustum profectus, sexcentorum Regum Dominum sese vocare non dubitabat; & quo alias titulo prudenter Alexandrum abstinuisse docet alicubi Plutarchus.

Lib. xv.

In Deme-
trio.

Aut vero frequenter ita dicti, ut non tam imperium sibi in alios Reges, quam primatum inter eosdem tribuerent: quo sensu etiam Rex Regum dicitur Atreus apud Senecam, *O me calitum excelssimum*, REGUMQUE REGEM, & apud Horatium,

In Thyeste.

Liber, honoratus, pulcher, REX denique REGUM.
Sicut *Consul Consulum* in veteri Elogio, & *Pater Patrum ac Episcopus Episcoporum* Tricassinus Præful apud Sidonium;

nium; hoc est, primi & maxime conspicui inter Reges, Consules, Patres, Episcopos. De hoc certe postremo non finit nos dubitare ipse Sidonius, qui de eodem loquens Antistite, *egone*, inquit, *cum sis procul dubio PRIMUS omnium toto quæ patet orbe Pontificum*. Unde & illustrandus venit vexatus ille apud Tertullianum *Episcopi Episcoporum* locus, seu vere seu ironice usurpati. Primus nempe juxta Sidonium, non Dominus; sicut Athenæ jam olim *Ἐλλάδος* & *Ἐλλάς* dictæ, & Calaris Sardinie Metropolis *Urbs Urbium* apud Florum, hoc est *πρώτη Ἐλλάδος*, ac *πρώτη πόλεων*; prima nempe *Gracia*, aut *prima urbium*; quemadmodum Provinciarum Metropoles crebro vocantur apud Græcos & Romanos scriptores; quo sensu etiam Narbo & Tholosa *principatum Urbium tenere* dicuntur Ammiano, & quæ frequens notio eo sensu in Codice Theodosiano ac Novellis. Sic, quod nec prætereundum hoc loco, apud Macrobius, Janum Patrem dictum videas quasi *Deorum Deum*, hoc est quasi Deorum primum & antiquissimum, sicut Herodiano vocatur, Saturno certe coævum; aut forte, quod primus auctor fuerit Deorum cultus, ut de eodem paullo ante ex Xenone tradiderat Macrobius, *Janum in Italia PRIMUM Diis Tempa fecisse, & ritus instituisse sacrorum*, non autem quod in alios Deos imperium haberet, sicut rursus intelligendus videtur Hierocles in aurea carmina, ubi de summo Deo agit; *τὸν δημιουργὸν μόνον θεὸν, ἢ θεὸν θεῶν ἂν εἴποι τις, καὶ θεὸν ὑπέρστων καὶ ἀρχόντων, Creatorem solum Deum, quem DEUM DEORUM dixerit aliquis, & Deum summum & optimum*. Quo nomine nempe dictus^a Horatio *Rex Deorum Jupiter*, quod è^b Pindaro ut alia expressisse video, qui Jovem alicubi *Βασιλέα θεῶν* itidem vocat. Cæterum Persarum, ut hoc addam, exemplo, quibus fuit quodammodo peculiaris illa

illa *Saanfaan* seu REGIS REGUM appellatio, Turcæ quoque Sultanum suum eodem Consilio peculiari voce nuncuparunt, ut de postremis observat Bryennius

Lib. I. c. 9. Cæsar haud ita pridem ab eruditissimo Possino vulgatus, ΣΟΥΛΤΑΝΟΝ ἢ ΣΤΡΑΓΓΟΛΙΠΙΔΑ ὀνομάσαστες, ὅπερ σημαίνει καὶ αὐτοῖς ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΒΑΣΙΛΕΩΝ καὶ πρὸς ἑαυτοὺς, SULTANUM STRANGOLIPIDEM vocantes, quod apud ipsos notat REX REGUM & Omnipotens.

De Cognomine PHILELLENIS, &c.

Demosth. Orat. de Clad.

Lib. xxvii. cap. 54.

PHILELLENIS etiam titulum usurpasse videmus ARSACIDAS, quod iterum aliunde, quam ex Nummorum illorum fide vix constare existimem. Mira vero in Darii, Xerxis, aliorumque id genus Hæredibus appellatio; quos utique Græcorum magis odio quam amicitia claros existisse nemo nescit. Unde etiam non Phillellena, sed communem Græcorum hostem vocat alicubi Persarum Regem Græcus Orator. Desumpta vero mihi videtur ab Arfacidis blanda & amica hæc nomenclatio, ad exemplum successorum Alexandri, qui à privata in Parentes aut Fratres pietate, PHILOPATORAS, PHILOMETORAS, aut PHILADELPHOS se passim inscribebant; & quidem usurpasse prius illud nomen Arfaces illos & Vologeses, ad demerendos sibi Græcos Asiaticos Syriæ, Mesopotamiæ ac reliquos illius tractus Parthici viciniore, qui Græcorum Coloniis & lingua passim florebant; ita ut à quibusdam ex iis nummos id genus percussos statuere liceat. Græcæ enim dictæ illæ civitates, haud minus ac ipsæ Urbes Græciæ, sicut apud Livium Rhodiorum Legati Romæ in Senatu contestantur: *Non quæ in solo modo antiquo sunt, Græcæ magis urbes sunt, quam Colonia earum, illinc quondam profecta in Asiam.* Linguam nempe, mores, habitum, leges, sacra, nomen quoque suarum.

Me-

Metropoleon vulgo retinebant Coloniae; unde Roma divino Vati nascens Troia, Carthago urbs Tyria, Syracusæ Isthmiaca recta aut Ephyræa mania Silio, Massilia Phocis Lucano & Sidonio, Silio Phocais, ipsi Massilienses, in Gallia positi, Graia juvenus, Graii remiges, Graia classis, sæpe apud Lucanum aliosque nuncupantur. Qua ratione etiam Græci non Iones solum dicti aut Insulares à Græcis profecti, sed remotiores etiam in Syria aut Mesopotamia constituti. Hinc apud Josephum, Mesopotamiam κατωκύντες Ἕλληες καὶ Μακεδό-
 nes, incolentes Græci & Macedones, Demetrio Syriæ Regi
 auxilia contra Parthos offerunt. Immo Tacitus oppor-
 tune de Parthorum Rege, & Græcis id genus in eo
 tractu Coloniae; At Tiridates volentibus Parthis Nicepho-
 rium & Anthimusiada, ceterasque urbes, quæ Macedonibus
 sita, Græca vocabula usurpant, Italumque & Artemitam
 Parthica oppida recepit. Inde itaque ΦΙΛΕΛΛΗΝΩΝ
 desumpta à Parthorum Regibus appellatio; quam-
 quam de iisdem Nicephoriis Macedonum in Meso-
 potamia colonis, observet Dio, eos Romanis ut ΦΙ-
 ΛΕΛΛΗΣΙ libenter & magna inde spe concepta sese
 tradidisse, καὶ εἰς τὸν Ῥωμαίους, ὡς καὶ ΦΙΛΕΛΛΗΝΑΣ
 πολλὰ ἐλπίζοντες. Eodem enim cum Parthis instituto,
 Majores vestros illam quoque appellationem ambivise,
 cum hic locus satis arguit; tum bella pro Græcis
 Asiaticis contra Antiochum suscepta, aliaque benevolentiæ
 illorum in Græcos argumenta ambitiose etiam non semel
 contestata abunde docent. Ita Cassius Cæsaris interfector
 ΦΙΛΕΛΛΗΝ ἀνὴρ ab Archelao Rhodio dictus apud Appianum;
 & Tullius alicubi ad Atticum suum; Nunc quoniam & laudis avidissimi semper
 fuimus, & præter ceteros ΦΙΛΕΛΛΗΝΕΣ & sumus & habemur.
 Quamquam præter Arfacidas ita dictos in

Lib. XIII.

antiq. c. 9.

Annal. VI.

41.

Lib. XL.

Bell. Civill.

lib. IV.

eorum Nummis, aliis quoque barbaris Regibus familiare fuisse idem cognomentum, vel unus Strabo videatur comprobare, qui in genere Regum ΦΙΛΕΛΛΑΗΝΩΝ alicubi mentionem facit. Sic Amasis Ægyptius apud Herodotum; Indorum & Thracum quidam Reges apud ^a Diodorum & ^b Ælianum; Hiero Syracusanus apud ^c postremum, quo & ^d Polybius alicubi respexit; Aristobulus Hircani filius Rex Judæorum apud ^e Josephum; Julianus desertor apud ^f Gregorium Nazianzenum, ΦΙΛΕΛΛΗΝΕΣ totidem nuncupati leguntur. Eundem titulum quoque Salaminis Cyprii tribuit in Epistolis Isocrates. Parcimus vero congerendis ipsis Auctorum locis, quæ cum superioribus hinc petant Lexicorum confarcinatores: neque enim in eo mustaceo laureolam quærimus. Nectamen hic insignem Aristidis locum de eadem appellatione possumus præterire, quam Marco Aurelio tribuit, ac simul ita commendat, ut facile se Græcum Sophistam prodat; *εἰ δὲ αὐτὸ ΦΙΛΕΛΛΗΝΑ εἶναι καλὸν καὶ πέφυκε βασιλεῖ, τῷ προσήκοντι ἔπαινον. ἔγω γὰρ σφίδεα ΦΙΛΕΛΛΗΝ ἐστὶν ὁ βασιλεὺς. Jam si decet Imperatorem esse PHILELLENA, nemini certe laus hæc magis convenit. Ita enim PHILELLEN est noster Imperator, & quæ ibi plura hanc in rem leguntur. Ut vero *Philellemum*, sic nata etiam ΦΙΛΑΘΗΝΑΙΩΝ appellatio, quam Alexandro tribuit idem Isocrates; immo etiam ΦΙΛΑΘΗΝΑΙΩΤΑΤΟΥ, qua patrem ejus Philippum profequutus Æschines, si fides habenda ejus adversario, qui id reliquis illius criminibus adnumerat. Neque eo tamen sensu dictus apud Plutarchum M. Antonius ΦΙΛΑΘΗΝΑΙΟΣ; quippe non tam caritate erga Athenienses, quam ob desponsatam, sibi ab iisdem Minervam. Cæteroque sicut *Philelles* aut *Ἐλλωίζοις* quandoque*

Lib. XIV.

Lib. II.

^a Lib. II.^b Lib. I.

c. II.

^c Lib. IX.

c. I.

^d Lib. I.^e Lib. XIII.

antiq. c. 19.

^f Orat. I. in Julian.

Tom. I. in

Imp. p. 110.

Epistol. ad

Alex. Mag.

Demosth.

de fals. le-

gat.

que dicti in Græcos bene adfecti, sic Thebani Herodoto *Μηδιζοντες*, seu propensi in Medos; unde passim *Μηδικοντες* de defectione ad Medos seu Persas apud Agathiam legas. Et præterea ut *ΦΙΛΕΛΛΗΝΕΣ* quidam, sic alii contra *ΜΙΣΕΛΛΗΝΕΣ*: quod postremum Annibali tribuit Diodorus *ὡν μὲν καὶ Φύσιν ΜΙΣΕΛΛΗΝ*, quum natura etiam odio in Græcos ferretur; sicut viceversa apud Platonem, Atheniensium gentem dictam videas *ΜΙΣΟΒΑΡΒΑΡΟΝ*, non vero *Μιξοβαρβαρον*, instar aliorum Græcorum.

In Callio-
pe.
Lib. III.
p. 81. IV.
p. 111. 119.
Lib. XIII.
In Mene-
xeno pag.
245. edit.
H. Steph.

Huc accedit formata eadem exemplo *ΦΙΛΟΡΟΜΑΙΟΥ* nomenclatio, quæ non tam sponte sumpta, quam à Senatu olim sociis & amicis Regibus benevolentia ergo tributa legitur. Hinc occurrit eadem adhuc hodie in aureis & argenteis nummis *ΑΡΙΟΒΑΡΖΑΝΙΣ* Cappadocum Regis, quales plures vidisse memini, & viderunt quoque Goltzius ac Urfinus, inscriptos *ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΑΡΙΟΒΑΡΖΑΝΟΥ ΦΙΛΟΡΩΜΑΙΟΥ*; cujus ectypum etiam hic habes.

De Cognomine PHILOROMEI PHILOCLAUDI, & Nummis HERODIS & AUGUSTI.

Ante omnia hic explicanda venit figura sedens in averfa Nummi parte. Vir doctus Goltzii interpres, existimat Romam signari, quamquam Galeam ejus minus accurate expressam fateatur. Sed toto cælo errat. Neque alius enim, quam ipse Ariobarzanes sellæ Curuli insidens, & cum solito Cappadocibus capitis tegumenta. Sella autem Curulis in nummo Regis barbari ideo

in-

infulpta, quod eam insignis muneris loco cum donis aliis à Senatu accepisset. Notum enim inter dona, quæ vulgo ad amicos & socios Reges mittebantur, juxta scipionem eburneum, Togam pictam, palmatam Tunnicam, aliaque id genus, sellam etiam Curulem vel præcipuum locum sibi vindicasse. Crebra ejus rei apud Livium exempla, ubi missa recenset munera, vel ad Ptolemæum & Cleopatram in Ægyptum, vel ad Sy-

phacem, vel ad Mafinissam, vel ad Eumenem, *donaque quam amplissima data cum SELLA CURULI, atque eburneo scipione.* Qualia etiam missa ad Ariarathem, Cappadocum itidem Regem, & ex Ariobarzani hujus Decessoribus, apud Polybium legas, & quidem si-

gnanter de utroque munere tanquam præcipuæ dignationis, τὰ μέγιστα ἢ παρ' αὐτῶν νομισσομένων δώρων ἀναπέ-
 Exc. Leg. cxxi. pag. 953. σείλε, τὸν τε Σκηπίωνα, καὶ τὸν ΕΛΕΦΑΝΤΙΝΟΝ ΔΙ-

ΦΡΟΝ. Remisit autem dona, quæ inter ipsos (Romanos) pro maximis habentur, scipionem & SELLAM CURULEM. Verum ante omnes audiendus hic Valerius Ma-

ximus, optimus superioris nummi interpres, & cujus locus eximiam eidem lucem commodat, Pompeius filium ARIOBARZANEM & REGEM appellavit, & Diadema sumere jussit, & in CURULI SELLA SEDERE cœgit. Hinc itaque iste sedentis ejusdem in Sella Curuli habitus, quem hic nummus nobis ante oculos ponit. Immo etiam ut se magnitudinem hujus doni intelligere contestarentur Reges illi Barbari, soliti iisdem Sellis Curulibus insidentes jus dicere. Id certe de

Antiocho Epiphane observat Livius, Romano more Sella Eburnea jus dicebat, disceptabatque controversias maximarum rerum, quæ totidem pene verbis cum à Polybio apud Athenæum, tum à Diodoro referuntur, ut viderunt jam ad eum locum Viri docti. Hæc autem omnia

omnia quum minime essent recondita, non latere debuerant eruditos ac diligentes antiquarios. Alias vero iste Nummus cum Philoromæi epigraphæ, mirifice illustrat Tullii in Epistolis locum; *ut ego Regem ARIO-* Lib. xv.
BARZANEM Ensebem & PHILOROMÆUM tuerer; Epist. 2.
 & paullo post de eodem; *casu incredibili & pene divino, Regem, quem Vos HONORIFICENTISSIME APPELLASTIS, nullo postulante, &c.* Agnoscis utique PHILOROMÆUM, ut honorificæ in primis appellationis vocabulum, cum Ariobarzani tributum, teste Tullio; tum ab eodem juxta superiorem nummum inter præcipua dignitatis insignia vice cognominis continuo receptum. Ratio autem illius facti & moris obvia; quod nempe in eo nomine præsidium omne suum ac dignitatem reponerent Reges illi obnoxii, ut reipsa expertus est hic Ariobarzanes, Romanorum opera conservatus, & cujus etiam rei testis luculentus Rex Afer apud Sallustium; *qui vestram AMICITIAM diligerent, colerent, eos multum laborem suscipere, cæterum ex omnibus MAXIME TOTOS esse.* Magni itaque nomen constituisse Barbaris Regibus liquet ex Dione, qui unum è Lib. xxxix.
 Ptolemæis immani pretio hunc AMICI ROMANORUM titulum refert à Romanis redemisse. Hinc illud plenum auctoritatis amplissimi Ordinis decretum de Boccho Mauritanorum Rege; *Fædus & AMICITIA* Sallust. Bell. Jugurt.
dabuntur, cum mernerit; ut satis liqueat non promiscue quibusvis indultum. Aperte etiam Livius de Syphacis filio; *Itaque pacem illi prius petendam à Populo Romano esse,* Lib. xxxi.
quam ut Rex sociusque & AMICUS appelletur. Nominis cap. 15.
ejus honorem pro magnis erga se Regum meritis dare Pop. Romanum consuevit. Ejusdem vero appellationis exemplum suppeditant adhuc alii duo Nummi reconditi in illustribus Cimeliariis; Unus ARIARATHIS Capado-

- padocum itidem Regis, eodem modo quo superior Ariobarzani inscriptus, ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΑΡΙΑΡΑΘΟΥ ΦΙΛΟΡΩΜΑΙΟΥ, hoc est interprete Livio, *Et ARIARATHES REX &c. IN AMICITIAM est acceptus*: alter MANNI cujusdam Regis Arabum, quem cum addita epigraphe, ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΜΑΝΝΟΥ ΦΙΛΟΡΩΜΑΙΟΣ, Cl. Seguinus cum selectis aliis haud ita pridem vulgavit. Meminit etiam ejusdem nomenclationis Agathias, *περὶ πάντων βασιλέων καὶ ΦΙΛΟΡΩΜΑΙΟΥ, fidiissimi Imperatori, & PHILOROMÆI*, ubi male *φιλορρωμαίοι* legitur. Ut mittam aut Eumenem Pergamenorum Regem, aut Arabum Præfectum Aramnem, quos pro *Philoromæis* habitos auctor est Plutarchus; ita tamen ut de priori aliter sentiret Cato Major, à posteriori autem proditus sit unà cum Romanis Legionibus Crassus. Conjunxit vero utrumque Græcorum & Romanorum Amici titulum Strabo, qui Rhodios scribit Amicos fuisse non Romanorum solum sed Regum Philellenum & Philoromæorum; καὶ Ῥωμαίοις ἐγγεπέφιλη καὶ τῶν βασιλέων τοῖς ΦΙΛΟΡΩΜΑΙΟΙΣ καὶ ΦΙΛΕΛΛΗΣΙΝ. Elegans autem de utraque hac appellatione & geminis id genus aliis apud Themistium locus; Κύρον φιλοπέρσων καλῶ, ἀλλ' ἔφιλάνθρωπον, φιλομακέδωνα ἢ Ἀλέξανδρον, ἀλλ' ἔφιλῆλληνα, πῶν δὲ Σεβασῶν ΦΙΛΟΡΩΜΑΙΟΝ. *Cyrum voco Amicum Persarum, non autem generis humani, Alexandrum vero amicum Macedonum, non autem Græcorum, (PHILELLENA) Augustum autem Amicum Romanorum (PHILOROMÆUM)*. Ni forte adhuc verius *φιλοπέρσων* vel *φιλομακεδόνων* dici debuerint, quibus appellationibus Pompeium alicubi Dio profequitur, quam totidem *φιλοπέρσων*, ut ibi Themistio designantur. Alias ut à tota Romanorum gente florente adhuc Republica,
- sic

Lib. xxxviii.
cap. 39.

Lib. iv.
Edit. Reg.
pag. 119.

In Catone
Majore.

In M. Cras-
so.

Lib. xiv.

Orat. x.

Lib. xxxvi.

sic à Cæsaribus etiam sub eorum imperio, petita nonnunquam ab amicis aut obnoxiiis Regibus vel populis similis appellatio. Ita Agrippa Judæos in genere ΦΙΛΟΚΑΙΣΑΡΑΣ vocat apud Philonem, *οἱ μὴ λέγοντες ἐπι ΦΙΛΟΚΑΙΣΑΡΕΣ εἰσὶν, ἀλλ' ὅπως ὄντως, dicentes quidem quod sint AMICI CÆSARUM, sed qui revera tales sunt*: haud aliter nempe ac ΦΙΛΑΡΣΑΚΟΥΣ vocat Parthos alicubi Strabo. Ut proinde haud mirum sit, hunc ipsum HERODEM AGRIPPAM, non solum in genere ΦΙΛΟΚΑΙΣΑΡΟΣ, sed proprium quoque ΦΙΛΟΚΛΑΥΔΙΟΥ seu *Amici Claudii Imperatoris* nomen sibi vindicasse; sicut liquet adhuc hodie ex præclaro ejus nummo, quem jam citavit in Eusebianis Scaliger, & novissime è divite sua Gaza protulit elegans Petri Seguini industria. Eundem vero in Gaza Palatina itidem occurrentem hic celandum etiam duximus.

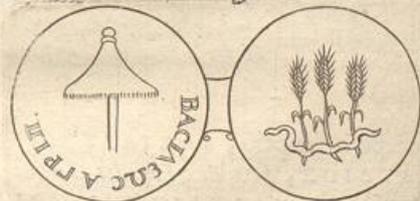

Capitis nempe inscriptio, ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΗΡΩΔΗΣ ΦΙΛΟΚΛΑΥΔΙΟΣ, seu *Rex Herodes Claudii Amicus*; averſæ autem partis, ΚΛΑΥΔΙΟΥ ΚΑΙΣΑΡΙΣ ΕΒΑΣΤΩ ΕΤ. Γ. seu *Claudio Cæsari Augusto Anno Tertio*. Quo factò scilicet Herodes Agrippa studium suum & fidem singularem erga Claudium, quam & illi sublatò è vivis Caio luculenter probaverat, voluit publicis ac duraturis monumentis consignari. De hoc enim Herode, cujus mentio in Actis, malumus hunc Nummum interpretari, quam cum viris doctis de fratre ejusdem Chalcid

Kkk 2 cidis

DISSERTATIO QUINTA

444
 Anon. in Euseb. pag. 189.
 Act. xlii. **cidis Dynasta, quibus etiam suffragari videtur Scaliger. Obiit enim prior ille Agrippa, HERODES vocatus D. Lucae, anno Claudii quarto, juxta Chronicum Eusebianum, qui & tertius erat completus, juxta**
 Lib. xi. x. **Josephum, Agrippae restituti in regno Judaeorum, cum**
 Antiq. c. 7. **Antiq. c. 7. & Bell. Jud. l. ii. c. 10. nova & ampla illius regni accessione, quam à Claudio fuerat consequutus. Signatus autem superior Nummus anno Claudii tertio, ut ejusdem inscriptio arguit. Unde nihil obstat, quin eidem Herodi continuo adscribatur, cui pro insigni quodam suo erga Claudium studio, hoc PHILOCLAUDII cognomen omnium optime videtur convenire. Percussus autem videtur hic Nummus in aliqua urbe Gentili beneficiis hujus Herodis ornata, qualis Berytus, aut in ea quae saepe illi sedes, & in qua Deus paullo ante obitum proclamatus, ut Caesarea. Antequam vero ad alia progrediamur, eadem occasione successoris ejus AGRIPPAE Junioris Nummum itidem singularem proferemus è Cimeliarchio Christinae Augustae.**

Equidem haud diffiteor, hæsisse me aliquamdiu quo referenda sint illa symbola utraque nummi parte insculpta. Neque enim ulla ibi more consueto vel Regis Agrippae, vel Caesaris tum rerum potentis effigies; aut ceteroquin loci, in quo idem percussus, nota, sola addita epigraphe, ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΑΓΡΙΠΠ, seu Regis Agrippae. Tandem illud hærenti occurrit, videri omnino utro-

utroque symbolo duo celeberrima Judæorum Festa designari, Tabernaculorum nempe & Pentecostes. Et *Συλλωπηγίας* quidem satis aperte innuit mea sententia insigne Tabernaculi instar seu Tentorii priori nummi parte expressum: Pentecosten vero apposite Spicarum Manipulus, quem signat nummi pars altera. Neque enim hoc solemne, ut notum ex sacris libris, dictum solummodo Festum *שבועות* *septimanarum* sed etiam *קציר* *Messis* seu *Θερισμῶς*, juxta LXX Interpretes, & quidem *Messis Triticeæ*. Unde etiam totum illud septem septimanarum intervallum, quod Græci & Latini Pentecosten dixerunt, vocarunt Judæi, ut observat illustris Scaliger, *ספרת העומר* seu *Numerum Manipuli*, ideo nempe quod à secunda Azymorum ad festum ipsum Pentecosten primitiæ frugum Deo offerrentur, ac, ut loquitur Chaldaeus paraphrastes, inciperet *קציר עומר* *Messis manipulorum*. Immo liceret inde colligere haud minus festum Azymorum eodem symbolo spicarum manipuli in prædicto numismate denotari, & quo nomine non pigebit integrum quendam Josephi locum adscribere, qui multa videtur habere ad hanc rem opportuna. *Τῆ δὲ δευτέρῃ τῆς ΑΖΥΜΩΝ ἡμέρας, ἕκτη ἣ ἐστὶν αὐτῆ καὶ δεκάτῃ τῆς καρπῶν ἐς ἐθέρισαν, ἔργον ἡψαίλο πρῶτον αὐτῶν, μεταλαμβάνουσι. καὶ τὸ θεὸν ἡγάμενοι πρῶτον δίκαιον εἶναι πρῶτον, πρὸς ἃ τὸ δόξα τῶν ἐπιπέτων ἐτυχον, τὰς ἀπειχὰς αὐτῶν τῆς κερμῆς ὑπερέκειναι τῶν. Φυλάττης ΤΩΝ ΣΤΑΧΥΩΝ ΤΟ ΔΡΑΓΜΑ καὶ πέντε αὐτῶν, καὶ καθαρὰς πρὸς ἀλλήλων τὰς κερμῆς ποιήσαντες, τῶ βωμῶ ἀσάρανα παροίστασι τῶ θεῷ, καὶ μίαν ἐξ αὐτῶν δεκάτην ὑπερέκειναι τὸ λοιπὸν ἀφιάσιν εἰς χεῖρσιν τῶν ἱερῶν, καὶ τότε λοιπὸν δημοσίᾳ ἔξει πᾶσι καὶ ἰδίᾳ ΘΕΡΙΖΕΙΝ. Secunda AZYMORUM dies, quæ est mensis hujus decima sexta, FRUGIBUS DEMESSIS & hæc tenus intactis incipiunt frui, equumque rati Deum*

Exod. xxiii. 16. Id. xxxiv. 22.

Lib. v. 1. de Emend. Temp.

Deut. xvi. 9.

Antiq. J. III. cap. 10.

hujus ubertatis auctorem per gratitudinem honorari, hordeæ primitias offerunt in hunc modum. SPICARUM MANIPULUM igni torrent, hordeum deinde pinsunt, atque ita in alica modum fracti assaronem ad aram offerunt, inde pugillo uno in eam injecto, reliquum sacerdotum usui cedit, & ex eo licitum fit publicas ac privatas MESSES METERE. Adeo ut vel duo vel tria etiam nobilissima Judæorum festa, quæ Judæis proinde non solum חן seu Festum nar' עֲזוֹזָה, sed etiam חגל & חגל אגל seu Festum majus, Hellenistis autem μεγάλοι ήμέραι, seu dies magni, nuncupata leguntur, designet superior Nummus; sicut alias beneficium Mannæ cœlitus demissæ signant vulgares Hebræorum sicli. Neque mirum proinde in Judæi Regis Nummo à Judæis Hellenistis, ut videtur, percusso, expressam eorum solemnium memoriam, quibus nihil apud illos celebrius; maxime quum per patrias leges non liceret iis vel Regis AGRIPPÆ, vel regnantis tum Cæsaris effigie Nummos id genus percutere. Excepto vero homine, non quadrupedum solum ac reliquorum animantium imagines, ut observo apud juris Hebræorum consultissimum Maimonis filium, sed ad hæc FIGURAS ARBORUM, HERBARUM, RERUMQUE SIMILIUM, formare liceat etiam figura gibba. Quamquam & fasciculus ille spicarum juxta usurpata id genus apud Gentiles symbola, aut fertilitatem earum regionum, quibus præerat Agrippa, aut concordiæ vinculum posset adumbrare, qui factionibus inter se dissidentes Judæos haud semel tentavit, ut ex Josepho liquet, ad saniora consilia revocare. Ita eodem symbolo signarunt nummum Apamenfes, qualem vidi in ejusdem Reginæ Gaza, cum fasciculo itidem spicarum ac inscr. ΑΠΑΜΕΩΝ. Alios hic mitto hujus Agrippæ nummos, qui hinc Vespasianum

De Idol.
c. 111. §. 4.

num aut Titum effingunt, illinc vel Triremin, vel Victoriam cum Corona & Palma, ac annos regni ipsius Agrippæ, ΕΤ. 20. ΒΑ. ΑΓΡΙΠΠΑ, Anno XXV Regis Agrippæ, aut ΕΤ. 25. seu Anno XXVI. Annos enim LVI regnasse legitur hic junior Agrippa, anno nempe Trajani tertio demum extinctus, ut auctor est Iustus Tiberiensis apud Photium. Neque vero prætereundus hoc loco alius quidam Nummus, quem vidimus apud illustrem Harlæum, qui hinc Botrum exhibet cum inscr. ΗΡΩΔΟΥ, illinc Galeam quandam singularem, cum epigraphe ΕΘΝΑΡ.... seu *Ethnarchæ*. Equidem haud ita liquidum videri posset, quisnam Herodes illo Ethnarchæ nomine designetur. Prior enim seu Herodes Magnus, Tetrarcha quidem à M. Antonio, dein Judææ Rex ab eodem & Augusto renuntiatum apud Josephum legitur, nullibi autem Ethnarcha: quod nomen alias cum Hyrcano, tum Herodis filio Archelao tributum à Romanis constat, qui proinde Ethnarchæ aliquotiens eidem Originum Judaicarum scriptori nuncupantur. Neque etiam Ethnarchæ dicti occurrunt alii Herodes ex Magni progenie, quorum alter filius Galilæorum Tetrarcha; alter nepos & Agrippæ majoris frater, Chalcidis Dynasta & Rex tandem leguntur appellati. Quamquam haud dubium eonomine Magnum Herodem designari, qui hanc appellationem medio illo tempore videtur sibi vindicasse, quo Hyrcano Ethnarchæ à Parthis victo & in captivitate abducto, solus rerum in Judæa potiebatur, necdum tamen Regis titulo à M. Antonio & Octavio Romanæ, quod illi postea contigit, decoratus. Retenta vero etiam recentiori ævo sub Constantinopolitanis Imperatoribus illa *Ἐθναρχ* dignitas & appellatio, ut observo apud Nicephorum Bryennium de Botoniata

Im-

In Gaza
Medicea &
alibi.Bibl. Cod.
xxx111.Joseph.
Antiq. lib.
xiv. c. 23.Antiq. Jud.
lxiv. c. 16.
& lib. xvii.
c. 13, 15.Joseph.
Antiq. Jud.
lxiv. c. 25.

Lib. i v. cap. 16. Imperatore verba facientem, ὃν πρῶτο περὶ ἐσθρὸν πρῆσας
 ΕΘΝΑΡΧΗΝ ἐπέμπε, ὡς ἀληθῆ ὄντων τῶν Βρυέννιον, quem
 primi confessus honore decoratum ΕΤΗΝΑΡΧΑΜ mit-
 tit, adsumpto Bryennio. Verum ut ad alterum HERO-
 DEM PHILOCLAUDIUM redeamus, superiori num-
 mo expressum, sciendum rationem hujus postremæ
 appellationis petitam ex more, quo nonnulli dicti jam
 olim ΦΙΛΑΛΕΞΑΝΔΡΟΙ; sicut Apollinem Tyrium
 Lib. xvii. vocari jussit ipse Alexander apud Diodorum, παρήγγε-
 λεν ὀνομάζειν τὸ θεὸν τέτον ΦΙΛΑΛΕΞΑΝΔΡΟΝ; aut
 In Pom- quo adludens Philippus Consul apud Plutarchum, se
 peio. ΦΙΛΑΛΕΞΑΝΔΡΟΝ vocabat, ob suum erga Pom-
 peium studium, qui à similitudine cum Heroë Pellæo
 Alexander quibusdam vocabatur. Quo nomine indi-
 gnum alias Æschinem pronuntiat alicubi Demosthe-
 nes; ut vice versa ΜΙΣΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ & ΜΙΣΟ-
 ΦΙΛΙΠΠΟΥ nomenclationem à Demosthene desum-
 ptam fugillat aliquoties adversarius, ὃ γὰρ Μισαλίξασ-
 δεσὶ καὶ Μισοφιλιπῶσιν ὑμῖν ἐτῶσιν ῥήτωρ. Noti nempe
 olim cum ipsius Alexandri, tum alias Regum & Cæsā-
 rum ΑΜΙCΙ; quorum postremorum frequens men-
 tio in historia Augusta, & qui vulgo Principum gratia
 florentes, non otii solum, sed negotiorum etiam arbi-
 tri ac dispensatores leguntur: ita ut, quod de Alexan-
 dro Severo observat Lampridius, res bellicas juxta ac
 civiles per Amicos & ex eorum consilio tractarent.
 Unde etiam liquet, cum Adseffores & Consiliarios
 Principum, ΑΜΙCΟS id genus olim dictos, quod
 jam ad Spartianum notavit ὁ πᾶν Salmasius; tum haud
 frustra eos Comitibus Augustorum conjungi in lapi-
 Thef. Grat. dibus antiquis, ΑΜΙCΟ ET COMIT. AUG. N. ac
 MC. 5. præterea in constitutione quadam Constantini, quæ
 Lib. ix. cod. exstat adhuc hodie in Codice Theodosiano, In quem-
 Th. t. i. l. 4. cumque

eunque Judicum, Comitum, AMICORUM & Palatinorum
 meorum. Ut nec mirum sit quod legas in dissertationi-
 bus Epicteti apud Arrianum, quanti nempe faciendum
 sit inter amicos Cæsaris reputari, ΚΑΙΣΑΡΟΣ ΦΙΛΩΝ Lib. III.
 εἶναι, de qua appellatione pluribus ibi agit. Neque c. 26. vers.
 vero privati solum, sed ut à Claudio Herodes, ita ab 407.
 aliis Cæsaribus Reges quoque in Amicorum id genus
 classẽm relati leguntur. Tales Amici Alexandri Severi
 apud Lampridium, idcirco quod per REGES AMICOS
 ambierat admissus, de quodam ad militiam adspirante,
 licet vitæ sordidæ ac variorum furtorum reo. Immo &
 hoc notandum, inter adscriptos olim Regum & Cæsa-
 rum id genus Amicos, ordinem quendam servatum,
 & inductas varias Amicorum Classes, ut certe licet col-
 ligere ex Alexandro Syriæ Rege apud Josephum, ita
 adfecto adversus Jonatham, Pontificem Judæorum,
 ὡς αὐτὸν ἢ πρῶτον ἀναγεῖλαι φίλων, ut etiam ipsum PRI- Lib. Antiq.
 MUM AMICORUM inscriberet. Sic Antiochus apud XIII. c. 7.
 eundem concedit Jonathæ, καὶ τὸ πρῶτον αὐτὸν καλεῖσθαι Id. cap. 9.
 φίλων, & vocari unum ex PRIMIS ejus AMICIS;
 nempe sicut Cocceius Nerva à Tiberio proximus Ami- Tacit. An-
 corum indigitatur. Ordines itaque Amicorum, ut qui- nal. VI. 26.
 dam primi, alii secundi, & infra adhuc enumeraren-
 tur; quod à Romanis etiam Cæsaribus observatum, li-
 quet rursus ex Lampridio in vita ejusdem Alexandri,
 qui ex locis modo adductis haud parum illustratur, ut
 AMICOS non solum PRIMI ac SECUNDI loci, sed
 & inferiores egrotantes viseret. Ut jam illud præteream,
 quod juxta morem eorum temporum superioribus
 Nummis illustratum, non Philoclaudium quidem, im-
 mo nec Philoromæum aut Philellena, vel Philojudæum for-
 te, sed vere ΦΙΛΑΝΘΡΩΠΟΝ dixerint humani ge-
 neris Servatorem sacri illius scribæ: potiori certe jure,
 LII quam

Orat. xlv. quam vel Cyrum Græci scriptores, aut Nervam Diogenes Pruseus: sicut rursus ΦΙΛΟΧΡΙΣΤΟΥΣ, seu eidem Servatori devotos passim vocant prisci Ecclesiæ Doctores, Ignatius, (seu quisquis auctor Epistolarum, quæ vulgo illi tribuuntur) Chrysostronus, Nazianzenus, quorum iste etiam Constantium alicubi, quamquam, ut aliunde scimus, Arrianorum patronum, ΦΙΛΟΧΡΙΣΤΟΤΑΤΟΝ appellat, ὡς θειώτατε βασιλέων καὶ φιλοχρηστότατε, ὁ Imperatorum divinissime, Christianique amantissime, Julianum autem meliori jure ΜΙΣΟΧΡΙΣΤΟΝ, sicut alibi Valentem, Arrianæ hæreseos labe infectum, ὁ φιλοχρηστότατος καὶ μισοχρηστότατος. Immo si magni præmii loco, & probatæ demum fidei Regibus ΠΗΛΟΡΟΜΑΙ seu *Amici Romanorum* titulus olim, ut vidimus, concessus; quanto melius merces illius hominis qui fuerit mundus, in eo posita, juxta Magistros Hebræorum, ut vocetur AMICUS DEI; sicuti nempe scriptum in 1° Proverbiorum libro, *Qui amat munditiam cordis, pro gratia labiorum ejus REX AMICUS EJUS futurus est.*

Sed minus forte obvia in monumentis veterum ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΟΣ conjuncta appellatio, ut in Eusebianis agnoscit Scaliger. Utrumque tamen suppeditant citati eidem duo Nummi Barbarorum Regum, ne postremam hanc Romanorum Cæsaribus propriam statuamus. Prior est ΤΡΥΦΟΝΙΣ ΔΙΟΔΟΤΙ, qui se in Seleucidarum seriem & regnum vi & fraude cæso pupillo intrusit, & cujus Nummum supra jam indicatum, hic exhibemus è laudato toties Cimeliarchio inclytæ Reginae.

Nota

Vid. מבקת
כלל seu
lib. Pulve-
ris Aro-
mat.
1 Prov.
xxi. 11.
De appella-
tione ΒΑ-
ΣΙΛΕΩΣ
ΑΥΤΟ-
ΚΡΑΤΟ-
ΡΟΣ.